

Klimaat: Wij bepalen de toekomst

27 februari 2021

Vorbereid dor: Ria Huisman, Einar Sies, Fokke de Vries

Welkom, stilte, licht ontsteken

Lied: **Gegroet jij, jij**

Map 10

Inleiding

Gedurende het uur van deze bijeenkomst zullen er naar schatting 6 à 7 soorten zijn uitgestorven, een tropische salamander, een glimmende kever, een onopvallend korstmoss, een vogel, een varen, een vis, het kan van alles zijn. Na duizenden of zelfs miljoenen jaren bestaan zullen ze dit uur niet overleven en onherroepelijk van de aardbodem verdwijnen.

Tegen middernacht zijn er zo'n 70 soorten verdwenen, en in heel 2022 zullen er 55.000 soorten zijn uitgestorven. We zitten midden in de zesde grote uitstervingsgolf die onze planeet ooit heeft gekend. Het is de eerste echter die door menselijk handelen werd veroorzaakt.

Zo ongeveer begon de Vlaamse cultuurhistoricus, archeoloog en schrijver David van Reybrouck in december de 50^e Huizingalezing, die getiteld was 'De kolonisatie van de toekomst.' De kolonisatie van de toekomst, want, zei hij, de mensheid palmt de komende eeuw in met dezelfde meedogenloosheid, hebzucht en kortzichtigheid waarmee in vroeger tijden werelddelen werden toegeëigend. Wij gedragen ons als de kolonisatoren van de toekomstige generaties.

Eind januari kwam het boek 'Radicaal anders' uit. Daarin interviewt journalist Robbert Bodegraven 12 visionaire denkers, 12 vrouwen, over klimaat en rechtvaardigheid.

Twaalf verschillende vrouwen, twaalf autoriteiten die de vinger leggen bij wat er mis is en aangeven wat er moet gebeuren om het tij te keren.

In deze viering zullen we op beide ingaan, op de Huizingalezing van David van Reybrouck en op het interview met een van die 12 vrouwen, de diplomate Christiana Figueres. Vooral door haar onvermoebare diplomatie en stugge volhouden werd de klimaatconferentie van 2015 in Parijs tegen de verwachting in een succes.

Samen met een collega schreef ze het boek *The Future We Choose* in een Nederlandse vertaling uitgebracht onder de titel *Wij bepalen de toekomst*. Dat is de titel van deze viering geworden.

Lied: **Alles wacht op U vol hoop**

VL 107

Lezing 1: **Genesis 11: 1-9 – De toren van Babel**

NBV

Ooit werd er op de hele aarde één enkele taal gesproken.

Toen de mensen in oostelijke richting trokken, kwamen ze in Sinear bij een vlakte, en daar vestigden ze zich. Ze zeiden tegen elkaar: 'Laten we van klei blokken vormen en die goed bakken in het vuur.' De kleiblokken gebruikten ze als stenen, en aardpek als specie. Ze zeiden: 'Laten we een stad bouwen met een toren die tot in de hemel reikt. Dat zal ons beroemd maken, en dan zullen we niet over de hele aarde verspreid raken.' Maar toen daalde de HEER af om te kijken naar de stad en de toren die de mensen aan het bouwen waren. Dit is één volk en ze spreken allemaal een en dezelfde taal, dacht de HEER, en wat ze nu doen is nog maar het begin. Alles wat ze verder nog van plan zijn, ligt nu binnen hun bereik. Laten wij naar hen toe gaan en spraakverwarring onder hen teweegbrengen, zodat ze elkaar niet meer verstaan. De HEER verspreidde hen van daar over de hele aarde, en de bouw van de stad werd gestaakt. Zo komt het dat die stad Babel heet, want daar bracht de HEER verwarring¹ in de taal die op de hele aarde gesproken werd, en van daar verspreidde hij de mensen over de hele aarde.

¹ Het Hebreeuwse Balal betekent 'verwarring brengen'

David van Reybrouck De kolonisatie van de toekomst²

Een uur lang sprak David Reybrouck over wat hij voluit genoemd had 'De kolonisatie van de toekomst, leven aan de vooravond van de klimaatcrisis'. Een magistrale rede, vind ik. Maar het is niet doenlijk en ook niet passend in deze viering om die hier samen te vatten.

Ik zal er wel enkele punten uit aanstippen.

In het eerste deel van zijn lezing omschrijft hij uitvoerig de impact van de klimaatcrisis, die we nu beginnen te voelen, maar waarvan de generaties na ons, onze kinderen en kleinkinderen, de volle omvang zullen moeten ondergaan, maar hij voegt daar aan toe³ -

“Klimaatopwarming komt vooral door de rijkste landen in de gematigde streken van de planeet en wordt vooral gevoeld door de armste landen in de tropen. (...) De landen die het minst broeikasgassen uitstoten zijn het meest kwetsbaar voor de schadelijke gevolgen ervan. Wij koloniseren niet alleen de toekomst, maar nu al volop en nog steeds het Zuiden. Een vijftienjarige herdersjongen in Tsaad heeft een ecologische voetafdruk van drie keer niks. Maar hij zal wel zijn land verder zien verwoestijnen dankzij de levensstijl van zijn leeftijdgenoten in Washington, Tokio of Amsterdam. En als hij, nadat zijn geiten zijn omgekomen van honger en dorst - als hij dan naar gematigde regionen wil verhuizen, waar de hitte nog enigszins te harden is, dan staat hem een lange lijdensweg te wachten van migratie, discriminatie en desintegratie.”

In het tweede deel van zijn lezing gaat Van Reybrouck in op wat wij kunnen – nee moeten – doen om de crisis te keren.

Over wat burgers kunnen doen is hij haast cynisch, het is allemaal veel te vrijblijvend:

“Wie wil kan minder vlees eten, minder vliegen, minder lang onder de hete douche staan, maar dat is niet genoeg. In het beste geval is het een druppel op een hete plaat, in het slechtste geval maakt het van klimaatbeleid een soort lifestyle keuze, iets waarmee men kan pronken en waaraan anderen zich kunnen ergeren terwijl ze nog nukkig een homp van een T-bonesteak snijden. Nee, dat moet beter. “

Meer ziet hij in politieke maatregelen die bedrijfsleven en burger op het pad zetten van een CO₂ neutrale maatschappij.

Een groot probleem daarbij is de angst van politici voor hun achterban, hun kiezers. *Krijgen we dit straks aan onze kiezers uitgelegd?* Van Reybrouck pleit er daarom voor om burgers bij het beleid te betrekken, bijvoorbeeld in de vorm van burgerberaden. In Frankrijk zijn daarmee goede ervaringen opgedaan.

En wat als de regeringen niets of te weinig doen tegen de klimaatcrisis? Dan komt er een punt, zegt Van Reybrouck, waarop burgers niets anders rest dan burgerlijke ongehoorzaamheid. Als voorbeeld noemt hij de mogelijkheid om te weigeren belasting te betalen voor dat deel van de overheidsuitgaven dat direct naar steun aan de fossiele energie gaat – vergelijkbaar met destijds de Beweging Weigering Defensiebelasting. Maar, voegt hij eraan toe *'hopelijk is dat niet nodig, hopelijk zien we de komende jaren blijken van daadkrachtig bestuur en moedige politiek, van moreel leiderschap in tijden van crisis, hopelijk wordt onze wil om te helpen sneller gezien dan ons bezwaar om te betalen.* Tot zover David van Reybrouck.

² Zie <https://www.youtube.com/watch?v=KgetJko9zkY>

³ Boektitels en citaten zijn cursief gedrukt.

Het verhaal van de toren van Babel gaat over menselijke overmoed – over meer dan de menselijke maat. En de verteller van toen geloofde dat God had ingegrepen.

In onze tijd – en voor ons, die geloven dat God geen andere handen heeft dan de onze, zullen wij zelf moeten handelen om een catastrofe af te wenden. Want wij bepalen de toekomst. Ons handelen bepaalt of we de crisis kunnen keren of niet.

Lied: **100 bloemen – couplet 1,2,5**

VL754

Christiana Figueres Achterover leunen is immoreel

Toen we voor de eerste keer bij elkaar zaten om deze viering voor te bereiden, was het eerste dat ik zei: wat moeten we de mensen van de Ekklesia nu nog voor nieuws vertellen over het klimaat. Toen ik het interview met Christina Figueres las, bedacht ik dat ik dit toch graag met jullie wil delen. Einar heeft al één en ander over haar verteld, vooral haar vasthoudendheid, sprak me aan. Ze heeft duidelijk andere gedachten over wat mensen individueel kunnen doen dan vele anderen.

Toen ze gevraagd werd om na de mislukte top in 2010 in Kopenhagen de klimaattop in Parijs in 2015 voor te bereiden, werd haar ook gevraagd hoe ze de kansen inschatte voor een internationaal klimaatverdrag. Ze zei: Dat gaat er niet komen, niet zo lang ik leef. Maar juist die pessimistische uitspraak werd later haar uitdaging. Want ze ging naar huis en realiseerde zich wat de gevolgen van haar uitspraak konden zijn. Een wereld zonder klimaatakkoord is een wereld waar haar kinderen niet zouden kunnen leven. Op dat moment besloot ze om aan het klimaatakkoord te gaan werken. Ze heeft haar houding veranderd van pessimistisch in een vasthoudend optimisme.

Toen het klimaatakkoord in Parijs was getekend, verliet ze de VN maar bleef zich inzetten voor de uitvoering van dat akkoord. Ze zegt: optimisme is een keuze, het is geen houding van: wat ik ook doe het komt wel goed. Optimisme betekent voor haar dat er een enorme opgave ligt. Ze zegt: ja, het is een uitdaging, het is zwaar, maar hoe ouder ik word hoe koppiger en ongeduldiger, omdat de bedreigingen die ik zie, de meest kwetsbare mensen het hardst treffen. Arme landen zijn niet verantwoordelijk voor de vervuiling, maar ze lijden er het meest onder.

Ze roept mensen op om hun koopgedrag, hun eetgewoontes te veranderen, om bomen te planten. Ze gelooft in de bottom-up beweging die werkt aan een toekomst die we wensen. Het spreekt mij aan wat ze zegt.

Soms word ik wel moedeloos, omdat de dingen vaak zo langzaam gaan en al die kleine dingen, die we doen of laten niet veel veranderingen teweeg lijken te brengen. En ook omdat veel mensen zeggen dat het niet helpt om individueel dingen te doen en te laten. Vaak hoor en lees ik: eerst moeten de grote bedrijven maar, eerst moet de regering maar....En: dat vliegtuig vliegt toch, of jij er nu in zit of niet.....

Maar de opstelling van Figueres steunt me in hoe ik bezig ben, bezig wil zijn. Als veel mensen op deze manier geïnspireerd worden, zal ook de overheid zich gedwongen voelen drastische maatregelen te nemen om de opwarming van de aarde tot een minimum te beperken. Daarbij is het nodig ook onwillige bedrijven te verplichten tot de noodzakelijke veranderingen.

Dank zij dit interview ben ik toch hoopvoller geworden.

Lied: **Dat een nieuwe wereld komen zal.**

Map 75

Voorbeden

Tafellied: **De tafel der armen**

VL 868

Breken en delen

Lied: **Onze Vader verborgen**

VL 250

Reactie en collecte **Collecte voor Aarde-Werk**

(NL62 TRIO 0784 7974 04 t.n.v. St.Mat. Voorz. Ekklesia Den Haag
o.v.v. collecte 27 februari 2022 Aarde-Werk)

Stilstaan bij

We zijn aan het einde van deze viering een ogenblik stil voor de plant- en diersoorten die het afgelopen uur zijn uitgestorven.

Daarnaast denken we aan de mensen in Oekraïne die het afgelopen uur gestorven zijn door oorlogsgeweld.

Zegen

Tekst: Anneke Meiners – naar psalm 133

Dat heel mag worden ons huis, met al wie daar behoren,
vanouds en nieuw geboren, gebleven of verloren -
dat heel mag worden ons huis.

Dat groot mag zijn ons hart en zacht en toegenegen,
als bron uit god gekregen, tot overvloed, tot zegen -
dat groot mag zijn ons hart.

Dat heel mag worden ons huis. Dat groot mag zijn ons hart

Lied: **Ga tot de einden der aarde**

map 10